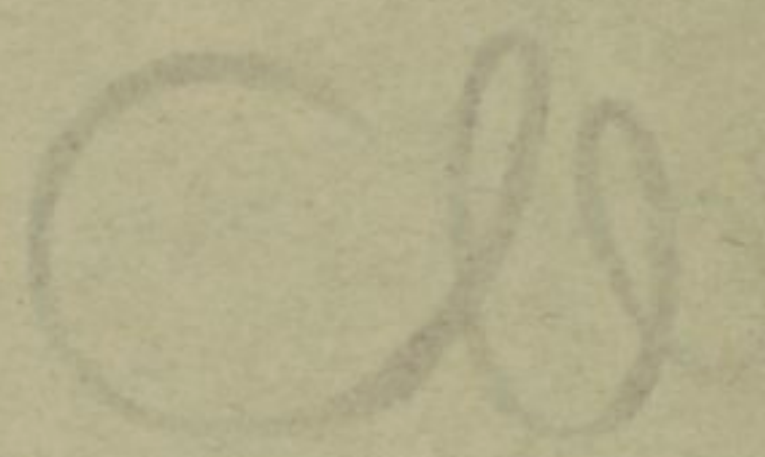

Source gallica.bnf.fr / Bibliothèque nationale de France <https://tieulun.hopto.org>

三才圖會
卷之四

雙喜

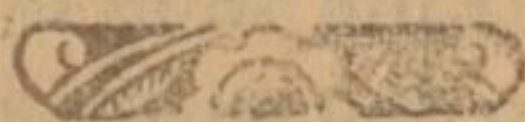
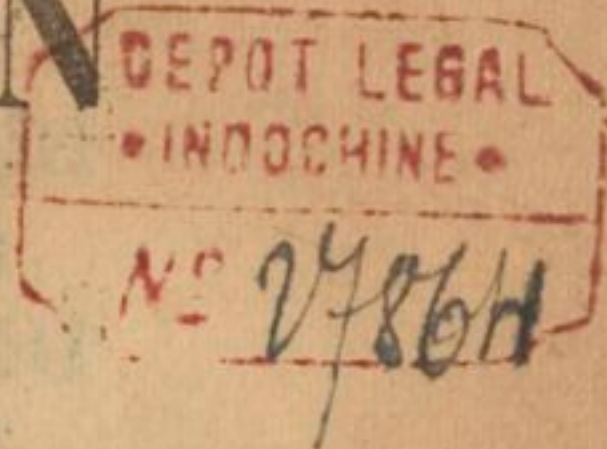

燐女于歸

1937
HONG KONG
PUBLISHED BY
THE HONG KONG
PUBLISHERS
1937

MẸ KHUYÊN CON

Làm dâu

LỜI MỞ ĐẦU

Gai thì theo mẹ theo cha
Nai mai an chữ thất gia theo chồng
Lời rằng : nguồn sạch nước trong
Thơng con nên phải hết lòng khuyên con
Ở nhà chăm việc phòng hương
Lấy chồng gánh vác giang-sơn nhà chồng
Theo khuôn tứ đức tam tông
Giữ sao vẹn tiếng con giòng thư hương.
Phu thê đạo cả cương thường
Khuyên con phải nhận cho tường con ơi

Khuyên con lúc mới về làm dâu

Mới về làm dâu nhà người
Giữ sao cho khỏi tiếng cười lời chê
Lễ thường quê thói đất lề
Nhà kia có tục sông kia có giòng
Bước qua ngưỡng cửa nhà chồng
Hai vai gánh nặng một lòng lo toan
Ở cho được tiếng dâu ngoan
Để cho trong họ ngoài làng ngợi khen

Ở cho được tiếng dâu hiền
Để cho cha mẹ bề trên nức lòng
Ở cho được vừa lòng chồng
Đủ bề yêu kính trong vòng lễ nghi
Vợ chồng theo đạo sùng tỳ
Tâm đầu ý hợp ấy thì yên vui

Cách xử đối với cha mẹ chồng

Con như một nén vàng mười
Trao vào tay khách cho người thử thanh
Vàng thì thử lửa thử than
Chuông kêu thử tiếng người ngoan thử nhờn
Nay con là con của người
Dịu dàng câu nói tiếng cười cho ngoan
Mọi điều thưa gửi kính dâng
Sao cho cha mẹ bên chồng cũng yên
Mẹ chồng dù có khó chiều
Thì con phải liệu mà theo lấy người
Khi người dạn phải liệu nhờn
Van lơn khuyên giải cho nguôi tắc lòng
Giúp người mọi việc mọi công
Việc ngoài buôn bán việc trong cửa nhà
Phải cho nhu nhuận nét na
Giữ điều cẩn thận thật thà chớ sai
Khi người trái nằng giở giời
Thay chồng chăm chút chớ dờn thuốc than

Nếu người cũng lễ hành hương
Thì con cũng phải gần luôn giúp người
Người khuyên con phải tuân lời
Hoặc người quở mắng con thời phải nghe
Xét mình có lỗi điều gì
Giãi bày sau hãy xin bề thứ tha
Chớ đối trá chớ sai ngoa
Đủ điều hiền kính mới là dân ngoan

Xử đối với chồng

Nưng khăn sửa túi theo chàng
Ấy là phận bạc duyên vàng sánh đôi
Cùng nhau ăn ở suốt đời
Răng long đầu bạc chớ rời tấc son
Thấy chồng yêu chớ có nhờn
Thấy chồng lạnh nhạt chớ hờu giận chi
Chồng xướng thì vợ phải tùy
Điều chồng thất ý vợ thì phải thôi
Luôn luôn vẻ mặt tươi cười
Đẹp lòng chồng lại thêm vui cửa nhà
Kìa xem như truyện người xưa
Kính nhau như khách duyên ưa tình nồng
Chiều chồng biết cách khuyên chồng
Nu cười lay được tấm lòng trượng phu
Chồng mà có đức căn cù
Thì con đem chút công phu giúp chồng

Chồng làm vợ cũng đa công
Íay hòm chia khóa giúp chồng đảm đang
Chồng mà xa phí hoang toàng
Thì con phải liệu khuyên can hết điều
Lựa lời nói lựa cách chiều
Lâu lâu rồi cũng đến xiêu bụng chàng
Nếu chồng hoa nguyệt điểm đang
Thì con phải liệu điểm trang kịp người
Cũng mắt phượng cũng mày ngài
Hơn người ca kỹ hơn người giảng hoa
Thói thường bụng dạ người ta
Chỉ ham nhan sắc hóa ra chơi bời
Nếu mình tươi đẹp hơn người
Ắt là chồng chẳng phí hoài bỏ qua
Chớ đừng theo thói người ta
Ghen tuông âm ỹ lân la om sòm
Chỉ làm dơ mắt xóm làng
Nhục mình vả lại xấu chàng hồ ai
Nếu chồng mà lấy vợ hai
Thì con phải liệu tính bài ở ăn
Ở cho có đức có nhân
Tiểu tình cũng được chịu ơn của mình
Chớ đừng theo cái thường tình
Điều này tiếng nọ ô danh ích gì
Mấy nhời khuyên nhủ vân vi
Con nên nhận lấy mà ghi vào lòng

Cách xử đối với cô dì chú bác họ nhà chồng

Cô dì chú bác bên chồng
Ở ăn con phải để lòng toan lo
Có câu rằng giặc bên Ngô
Khó khăn cũng thể bà cô bên chồng
Muốn cho cô bác đẹp lòng
Phải chăm coi sóc việc trong việc ngoài
Đảm đang ra mặt hơn người
Khôn ngoan rất mực nói cười đón đưa
Đủ điều dâng gửi trình thưa
Thông bề tính toán giỏi khoa cổ bản
Khi có đồ khi việc làng
Khéo mời khéo tiếp vừa ngoan vừa sành
Cách mua bán cách sắm sanh
Bán lời mua rẻ đủ vánh hơn thưng
Phải giáo hoạt chớ ngập ngừng
Phải khoan thai chớ vung vãng cùng ai
Mặc người trò chuyện dong dài
Khi đi có chốn khi ngồi có nơi
Mười điều giữ được vẹn mười
Ắt là trong họ ai người chẳng yêu
Cách cư xử đối với anh em bên chồng
Anh em quý ở thuận hòa
Theo chồng con phải liệu mà ở ăn
Anh em ruột thịt cùng chàng

Anh thương phải kính em thương phải yêu
Em gái thời con phải chiều
Phải chăm dạy bảo đường thêu mũi thùa
Em chàng mà có chanh chua
Thì con phải liệu ngăn ngừa khuyên răn
Lợn trong chuồng gà ngoài sân
Thì con phải nhận lấy phần trông coi
Vườn cau ao cá mọi nơi
Phải nặn coi sóc chó ròi trông nom
Thức khuya dậy sớm làm gương
Để dân em được tựa nương theo đời
Bao giờ cũng ở hẳn hoi
Đừng điều chênh lệch đừng điều oán than
Chỉ em dân chỗ ngang hàng
Thì con phải nghĩ mà thương nhau cùng
Phải nhún nhường phải khoan dung
Có điều xích mích thì đừng giận lâu
Nữ trang khăn mặt lược dầu
Vật thường có thiếu mượn nhau là thường
Chứ đừng quản thiệt suy hơn
Méch lòng chuốc lấy hận không hay
Việc tầm tang việc vá may
Giúp nhau kim chỉ đỡ tay việc làm
Hoặc chơi họ hoặc bán hàng
Điều hơn nhẽ thiệt đem bàn với nhau
Chẳng may gặp kẻ cơ cầu

Làm điều xấu nết ra mầu chua ngoa
Thì con lấy đức hiền hòa
Lấy nhờ phải trái để mà khuyên răn
Lại đem những truyện cổ nhân
Nói cho người biết ắt dần tỉnh ra
Vì con ơn mẹ ơn cha
Học hành cũng được dăm ba quyển vàng
Con đem sở học sở hành
Mà khuyên họ cũng làm lành như con

Cách xử đối với bạn chồng
và khách - khứa đến chơi

Là nhà thế-piệt cao môn
Chớ nên lăm khách sớm hôm ra vào
Thấy người con phải mời chào
Dù người bần tiện bậc nào chớ khinh
Nhà mình mà được hiển vinh
Ấy là nhờ đám bình-dân giúp đỡ
Dù quan khách hay sư mô
Hỏi con con phải mời vào trong nhà
Rồi đi trình mẹ trình cha
Đã người ra tiếp mới là lễ nghi
Nếu nhà vắng cả không ai
Thì con phải tiếp các ngài cho ngoan
Nếu khách là người bạn thân
Thì con lại phải ân cần lắm thay

Bạn chồng dù gái hay trai
Con điều lấy lễ tiếp thay cho chồng
Ở cho các bạn đẹp lòng
Khách mà lui tới càng đông càng mừng
Khi xưa có bác Mạnh-thường
Trong nhà nuôi khách hàng ngàn xuất năm
Chồng mà chơi rộng hiền thâm
Thì mình cũng phải thành tâm giúp chồng

Khuyên cách cư xử với

quân hầu đầy tớ trong nhà

Trông nom việc nhà việc đồng
Thợ cấy thợ cấy giả công cho sòng
Mình có của họ có công
Ở sao cao họ phục tòng mới hay
Cho ra đạo tớ nghĩa thầy
Người lành ta mượn người ngay ta dùng
Kẻ làm mượn người làm công
Ở sao cho được vừa lòng người ta
Còn như tôi tớ trong nhà
Vả già thẳng quý cùng là con sen
Dù ngoan cũng chẳng nên tin
Hòm rương giấu nắp giữ gìn phải chằm
Dù khi chúng có lỗi nhăm
Lấy lời êm dịu khuyên răn chúng chừa
Dạy từ lời dạ tiếng thưa

Cấm ngăn đừng để say sưa rượu chè
Điều xấu thì con bầy chê
Chúng làm điều tốt con thì phải khen
Công bình và lại phân minh
Ở sao cho chúng phục mình mới nên

**Tư cách khi ở nhà và khi ra đường
hay đi đâu**

Có đi chơi hội trầy đều
Phải trình cha mẹ rồi nên trình chương
Thành tâm lễ Phật dâng hương
Chớ đứng ngồi bóng ngồi đồng lời thôi
Điểm trang giữ cho vừa thôi
Mặc cho phải lối kẻ người cười chê
Đem theo tôi tớ dè huê
Con nhà khuê các giữ lễ thể gia
Chỗ đông dáo gót đi qua
Kéo phượng tục tử giảng hoa ghẹo đùa
Hoặc khi đi bán đi mua
Qua nơi thành thị phồn hoa chơi bời
Thấy nơi đô thị đông người
Xa hoa kiêu bạc con thời chớ ham
Làm người cốt giữ cái tâm
Sao cho trong sạch chớ lăm bạc đen
Quộc đời gió bụi đua chen
Lòng người dên dảo sang hèn khó phân

Lòng ta như nước sông Ngân
Giữ sao chớ để bụi trần lắng pha
« Ở nhà ta tắm ao ta
Dù trong dù đục ao nhà đã quen »
Chẳng bay cũng giữ lấy nền
Chẳng tài cũng giữ cho bền lòng son
Ngày đang học một sàng khôn
Cốt sao ăn ở cho hơn người đời
Thấy nơi lịch sự thì chơi
Thấy nơi dễ tiện con thời tránh xa

Khuyên cách giữ gìn trong khi thai nghén
Nhờ giới cá nước duyên ưa
Và con được hưởng phúc dư nhà chồng
Vây duyên ăn ái mặn nồng
Đến ngày thấy báo điềm hùng có thai
Trong như chín tháng mười ngày
Nếu không gìn giữ sau này khổ thân
Phải nên cẩn thận muôn phần
Chớ hề chạy vội chớ lẫn chốn sâu
Chớ trèo cây chớ tắm ao
Của chua chanh khế tơ hào chớ ăn
Chớ dạn dối chớ hay nham
Ăn thì bớt bớt nói năng bớt lời
Dạ vui cùng bạn chơi bởi
Truyện trò thử thi chớ cười nói to

Sau khi đã ăn cơm no
Đừng làm việc nặng chớ lo nghĩ nhiều
Phải năng đi lại cho điều
Giữ sao cho đúng mọi điều dưỡng thai
Phải nên tính tháng tính ngày
Sắp may quần áo sau này cho con
Đến ngày đến cữ lâm bồn
Chớ chơi xa phải ở luôn trong nhà
Khuyên cách giữ gìn khi sinh đẻ
Đến ngày mãn nguyệt khai hoa
Thấy đau rạo rức ấy là động thai
Thì con phải liệu kịp ngay
Hoặc đi bà đỡ hoặc mời sa-phẩm
Rồi con phải kịp đi nằm
Phải yên chớ có kêu rầm nhọc thân
Sau khi thai sản qua lần
Chăm nuôi con bé giữ phần kiêng khem
Của chua thức độc chớ ăn
Cho con bú lấy chớ cần vú em
Còn như mọi thứ phải kiêng
Ba ba rươi động chớ nên ăn vào
Thịt lợn lang với thịt trâu
Đều là của độc ăn vào hại thân
Kiêng cho đủ cữ đủ tuần
Giữ sao cho vẹn mười phần thì hơn

Chớ đừng táo bạo coi thường
Sau mang bệnh tật tằm thương nhiều bề
Lần đầu dù có vụng về
Điều gì chưa hiểu cứ thì hỏi ngay
Hỏi người già cả thời hay
Người thường chỉ bảo mấy may không nhầm

Khuyên cách nuôi con

Ơn trời sinh nở vuông tròn
Thì con phải liệu nuôi con phải đường
Sữa mình nuôi lấy thì hơn
Con bú sữa mẹ vẫn hơn sữa người
Nếu con yếu đuối vỗ gầy
Muốn tìm vú sữa đỡ tay nuôi dùm
Phải nên kén chọn cho tường
Người nào sữa tốt hãy dùng cho con
Đến ngày con lớn con khôn
Liệu mà uốn nắn vào khuôn dân dần
Phải dạy nó làm điều nhân
Đừng cho chửi bới kẻ ăn người làm
Đừng cho nó đi ra đường
Chơi bời chạy nhảy với phường hư thân
Con gà con chó trong sân
Bữa thường để nó cho ăn vui nhà
Phải dạy nó điều thật thà
Biết sao nói vậy chớ hòa gian tham

Khi con làm điều lỗi nhảm
Lấy lời nói ngọt mà răn mọi điều
Tuy không nuông dưỡng chặt chiu
Cũng đừng đánh đập quá chiều không hay
Lên sáu cho đi học thầy
Nhắc luôn cho trẻ biết ngày vinh quang
Sao cho con được rõ ràng
Đem gương mẫu huấn treo gương trong đời

Kết luận

Mẹ khuyên con bấy nhiêu lời
Ở sao cho đáng là người dâu ngoan
Chẳng kêu cũng thể chuông vàng
Chẳng hay cũng thể giàu sang dối truyền
Ở sao cho được tiếng khen
Để cho cha mẹ đôi bên được nhờ
Làm dâu như thế mới là
Đủ bề hiếu hạnh rõ nhà trăm anh
Trăm năm hương hỏa ba sinh
Để thơm một thửa để vinh muôn đời
Khuyên con có bấy nhiêu nhời

Phụ bài hát sa mạc

Mẹ khuyên con gái về làm dâu
Này con ơi là con nhà thế phiệt trăm anh
Phải ở sao cho được xứng danh dâu hiền

Cái vinh quang không ở bạc tiền
Chỉ có tấm lòng hiếu hạnh mới đáng nên
danh giá cho người
Này con ơi ! tấm thân con như nén vàng mười
Như bông hoa mới nở như mặt trời mới lên
Con ở làm sao cho được tiếng khen
Làm gương trong sáng để chị em soi cùng
Này con ơi, đạo nữ nhi là tứ đức với tam tông
Con phải noi theo khuôn phép để nối dòng
thư hương
Đẹp duyên kim mã ngọc đường
Con ở sao cho ai cũng yêu thương nể vì
Này con ơi ! con hãy trông người trước còn
kia
Dâu hiền con thảo hãy còn bia khen ngợi đến
Mẹ khuyên con từ kể tóc chân tơ (giờ
Mọi điều ẩn ở sau xưa cho được vẹn toàn
Này con ơi ! lòng phải trong như nước thạch-
tuyền
Giữ bề trình thực mới nên thân người
Chớ dừng như ai bắt chước thói đời
Ngàn năm còn để cái tiếng cười ô danh
Nhớ mình khuê các trâm anh

CHUNG

